

Beslut om Organisation och rutiner för exportkontroll och icke-spridning av strategiskt känsliga produkter

Beslut

Linköpings universitet (LiU) beslutar att *Organisation och rutiner för exportkontroll och icke-spridning av strategiskt känsliga produkter* ska träda i kraft den 26 oktober 2020 (se bilaga).

Beslutet ska föras in i LiU:s regelsamling.

Skäl till beslut

I dag har LiU inte något styrdokument som reglerar hanteringen av exportkontroll och icke-spridning av strategiskt känsliga produkter.

Då strategiskt känsliga produkter hanteras inom flera delar av LiU måste universitetet aktivt arbeta med icke-spridning och exportkontroll för att motverka att dessa produkter hamnar i orätta händer eller används felaktigt. Det finns därför ett behov av en organisation och rutiner för hanteringen av dessa frågor.

Handläggningen av beslutet

Beslut i detta ärende har fattats vid rektors beslutsmöte i närvaro av studeranderepresentanten August Goldhahn och rektors sekreterare Maria Fält, efter föredragning av säkerhetschefen Annevi Fredäng.

I beredningen av beslutet har även universitetsjuristen Jenny Wäsström och kemikaliekoordinatören Petra Hagstrand deltagit. Redaktionen för regelsamlingen har granskat beslutets form.

Jan-Ingvar Jönsson

Annevi Fredäng

Kopia till:

Universitetsledningen

Redaktionen för regelsamlingen

Dekanerna

Prefekterna

Filosofiska fakultetens kansli

Kansliet för utbildningsvetenskap

Medicinska fakultetens kansli

Tekniska fakultetens kansli

HR-direktören

Överbibliotekarien

IT-direktören

Chefsjuristen

Internrevisionen

De lokala fackliga organisationerna

LiU Nytt

Organisation och rutiner för exportkontroll och icke-spridning av strategiskt känsliga produkter

1 Inledning

Strategiskt känsliga produkter hanteras inom flera delar av Linköpings universitet (LiU). För att motverka att dessa produkter hamnar i orätta händer eller används felaktigt ska universitetet aktivt arbeta med icke-spridning och exportkontroll.

Exportkontroll är en kontroll för att hindra att strategiskt känsliga produkter, genom export eller tillhandahållande till annan stat, hamnar i orätta händer eller används felaktigt. Kontrollkraven gäller krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden (PDA). Krigsmateriel och PDA benämns tillsammans i detta dokument för "strategiskt känsliga produkter". Om produkten eller tekniken omfattas av exportkontroll krävs antingen att man ansöker om tillstånd eller att man i efterhand anmäler att man använt ett generellt exporttillstånd.

I detta styrdokument framgår vilken organisation och vilka rutiner Linköpings universitet har för exportkontroll och icke-spridning av strategiskt känsliga produkter.

2 Bakgrund

2.1 Bestämmelser om exportkontroll av PDA och krigsmateriel

Bestämmelser om exportkontroll finns i följande författningar:

- Rådets förordning (EG) nr 428/2009 av den 5 maj 2009 om upprättande av en gemenskapsordning för kontroll av export, överföring, förmedling och transitering av produkter med dubbla användningsområden (fortsättningsvis benämnd EU-förordningen)
- Lagen (1992:1300) om krigsmateriel
- Lagen (2000:1064) om kontroll av produkter med dubbla användningsområden och av tekniskt bistånd (fortsättningsvis benämnd PDA-lagen)
- Förordningen (1992:1303) om krigsmateriel
- Förordningen (2000:1217) om kontroll av produkter med dubbla användningsområden och av tekniskt bistånd (fortsättningsvis benämnd PDA-förordningen)

Mer information återfinns på Inspektionen för strategiska produkters webbplats, www.isp.se.

2.2 Exportkontroll av krigsmateriel

Med krigsmateriel avses 'materiel som är utformad för militärt bruk och som enligt regeringens föreskrifter utgör krigsmateriel samt tekniskt stöd avseende krigsmateriel som enligt regeringens föreskrifter utgör tekniskt bistånd' (1 § lagen om krigsmateriel).

Krigsmateriel och tekniskt bistånd definieras i bilagan till förordningen om krigsmateriel, den så kallade krigsmaterielförteckningen. Tekniskt bistånd utgörs av specifik information som är nödvändig för antingen produktion eller användning av en produkt. Notera även att utveckling av produkter innefattas i detta regelverk. Regelverket gäller tillverkning, tillhandahållande, utförsel och lämnande av tekniskt bistånd, avtalsfrågor och utbildningsfrågor.

Visst tekniskt bistånd är undantaget tillståndskrav. Det kan tex gälla teknik som är allmänt tillgänglig eller tekniskt bistånd inom ramen för grundforskning (12 § PDA-förordningen).

2.3 Exportkontroll av PDA

Med PDA avses "produkter, inbegripet programvara och teknik, som kan användas för både civila och militära ändamål, samt alla varor som kan användas både för icke-explosiva ändamål och för att på något sätt bidra vid tillverkning av kärnvapen eller andra kärnladdningar" (artikel 2 i EU-förordningen). Regelverket gällande exportkontroll av PDA omfattar såväl fysisk förflyttning som elektronisk överföring av de reglerade produkterna och tekniken.

Vilka kategorier av produkter som omfattas av regelverket framgår av bilaga I till EU-förordningen. Listan med produkter är uppdelad i tio kategorier (0–9)¹ och inom varje kategori finns fem undergrupper (A System, utrustning och komponenter, B Test-, inspektions- och provutrustning, C Material, D Programvara, E Teknik). Dessutom kan produkter med dubbla användningsområden som inte finns på PDA-listan tillståndsbäggas om produkten är avsedd för militär slutanvändning i ett land mot vilket det gäller vapenembargo (se avsnitt 2.5) eller om produkten kan användas i samband med massförstörelsevapen (artiklarna 3 och 4 i EU-förordningen).

---

¹ Kategori 0 - Kärnmaterial, anläggningar och utrustning, Kategori 1 - Särskilda material och därtill hörande utrustning, Kategori 2 – Materialbearbetning, Kategori 3 – Elektronik, Kategori 4 – Datorer, Kategori 5 - Telekommunikation och " informationssäkerhet, Kategori 6 - Sensorer och lasrar, Kategori 7 - Navigation och avionik, Kategori 8 – Marint, Kategori 9 - Rymd och framdrivning

Teknik avser specifik information som är nödvändig för utveckling, produktion eller användning av produkter (Allmän anmärkning rörande kärnteknik och teknik i bilaga I till EU-förordningen). Informationen kan ha formen teknisk assistans eller tekniska uppgifter och kan avse ritningar, planer, diagram, modeller, formler, tabeller, manualer och instruktioner.

Kontroll av överföringar av teknik gäller dock inte allmänt tillgänglig information, grundforskning² eller det minimum av information som behövs för patentansökningar (Allmän anmärkning rörande teknik i bilaga I till EU-förordningen).

2.4 Betydelsen av strategiskt känsliga produkter i LiU:s verksamhet

Kontrollerade produkter eller teknologi förekommer inom LiU verksamhet. LiU är därmed skyldigt att ha erforderliga tillstånd för det fall universitetet exporterar, överför, förmedlar eller transiterar sådana produkter eller teknologi. Ansvar ligger hos LiU:s rektor och gäller under straffansvar (18–24 a §§ PDA-lagen resp 24–27 a §§ lagen om krigsmateriel).

Eftersom verksamheten hanterar kontrollerade produkter ska LiU även årligen deklarerera eventuella intäkter från försäljning av produkter med dubbla användningsområden och krigsmateriel till Inspektionen för strategiska produkter (ISP). (12-13 §§ PDA-lagen respektive 19 § lagen om krigsmateriel)

3 Exporttillstånd

3.1 Allmänt om exporttillstånd

Beroende på vilken produkt eller teknik det är fråga om ska man ansöka om exporttillstånd hos ISP eller Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM)³.

Inom EU råder det i princip tillståndsfrihet vid export av produkter med dubbla användningsområden. Undantaget är dock särskilt känsliga produkter. Vilka dessa produkter är framgår av EU-förordningen, bilaga IV.

Generella exporttillstånd

Generella exporttillstånd finns i bilaga II till EU-förordningen. De numreras EU001-EU006.

---

² TRL 1 och 2 (TRL = Technology Readiness Level; teknologins mognadsgrad och risk)

³ Ansökan sker till SSM i fråga om kärnämne och kärntekniska produkter samt teknisk information och programvara som rör sådana produkter.

Individuellt exporttillstånd

Om man vill exportera en angiven produkt till en mottagare på en viss destination kan ansökan om ett individuellt exporttillstånd göras.

Globalt exporttillstånd

Om man vill exportera produkter som tillhör kategori 1–9 i bilaga I med obegränsad utförsel till ett eller flera länder och uppfyller vissa krav kan man få ett globalt exporttillstånd.

3.2 Export till sanktionerade länder

Särskilda regler kan gälla vid export av strategiskt känsliga produkter till sanktionerade länder.

Med sanktioner menas olika tvångsåtgärder som används för att trygga fred och säkerhet samt främja demokrati och mänskliga rättigheter. Exempel på sanktioner är vapenembargo, förbud mot utrustning som kan användas för internt förtryck, finansiella sanktioner och förbud eller tillståndskrav vid export eller import av vissa varor och viss teknik. Sanktioner som gäller i Sverige är beslutade av FN, EU eller Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE).⁴

Följden av att det gäller ett vapenembargo mot ett visst land är att de generella exporttillstånden inte kan tillämpas. Dessutom kan produkter med dubbla användningsområden som inte finns på PDA-listan tillståndsbeläggas om produkten är avsedd för militär slutanvändning (artiklarna 3 och 4 i EU-förordningen).

4 När kan exportkontroll och icke-spridning aktualiseras i LiU:s verksamhet?

4.1 Olika situationer

Frågan om exportkontroll kan aktualiseras i LiU:s verksamhet i flera olika situationer med utländska kontakter, till exempel:

- Vid forskningsprojekt med utländska parter.
- När en LiU-anställd deltar i internationella konferenser eller i andra sammanhang där det även deltar representanter från andra stater.
- När begagnad utrustning säljs eller skänks till utländska universitet.

---

⁴ ISP, *Introduktion till sanktioner*, <https://isp.se/sanktioner/introduktion-till-sanktioner/> (Hämtad 2020-09-08).

Frågan om icke-spridning i övrigt kan aktualiseras i olika situationer, t.ex.:

- Internt inom LiU:s verksamhet när en utländsk student eller utländsk forskare deltar i LiU:s verksamhet.
- Oaktsam hantering av strategiskt känsliga produkter i sammanhang där det föreligger risk för spridning till utländska kontakter.

4.2 Att beakta vid forskningsprojekt med utländska parter m.m.

Frågor som måste ställas och besvaras vid forskningsprojekt med utländska parter och i liknande sammanhang är vad forskningen gäller, dvs. om den gäller krigsmateriel eller PDA. Om det deltar utländska parter eller forskare från andra länder behöver det utredas om det krävs ett exporttillstånd och om det föreligger sanktioner mot någon deltagande parts eller forskares land, eller om det krävs ett villkor om exporttillstånd i ett avtal om forskningssamarbete.

4.3 Studenter och forskare vid LiU

När det gäller utländska studenter eller utländska forskares deltagande i LiU:s verksamhet kan LiU behöva vara observant på omständigheter såsom om studenten eller forskaren studerar ämnen av relevans för tex kärnteknik, robotutveckling eller framställning av biologiska eller kemiska vapen och om studenten eller forskaren kommer från ett land eller institut, som är misstänkt för att delta i utveckling av massförstörelsevapen.

5 Organisation för exportkontroll och icke-spridning

5.1 Miljö- och säkerhetsenheten har övergripande ansvar

Miljö- och säkerhetsenheten har det övergripande ansvaret för frågor om exportkontroll och icke-spridning av strategiskt känsliga produkter inom LiU. Det innebär att enheten ansvarar för att ta fram och följa upp interna styrdokument samt att informera och ge råd till verksamheter som kan komma att beröras av exportkontroll och frågor om icke-spridning av strategiskt känsliga produkter.

Miljö- och säkerhetsenheten har därutöver ansvar för den deklaration av intäkter som ska göras enligt 13 § PDA-lagen och 14 § PDA-förordningen.

5.2 Ansvarig forskningsledare har ansvar för försiktighetsåtgärder och exporttillstånd inom forskningsprojekt

Ansvarig forskningsledare har ansvar för att bedöma om ett forskningsprojekt avser strategiskt känsliga produkter och ska, om så är fallet, informera Miljö- och säkerhetsenheten. Försiktighetsåtgärder ska vidtas gällande tillträden och

tillgänglighet till information, för att säkerställa att endast berörd personal får tillgång till de strategiskt känsliga produkterna.

Vid export ska ansvarig forskningsledare göra en bedömning huruvida det behövs en ansökan eller anmälan om exporttillstånd. Samråd om detta ska ske med Miljö- och säkerhetsenheten.

5.3 Ansvarig avdelningschef eller motsvarande har ansvar för försiktighetsåtgärder och exporttillstånd

Vid annan verksamhet än forskningsprojekt har ansvarig avdelningschef/motsvarande ansvar för att bedöma om en verksamhet innefattar strategiskt känsliga produkter och ska, om så är fallet, informera Miljö- och säkerhetsenheten. Försiktighetsåtgärder ska vidtas gällande tillträden och tillgänglighet till information, för att säkerställa att endast berörd personal får tillgång till de strategiskt känsliga produkterna.

Vid export ska ansvarig avdelningschef eller motsvarande göra en bedömning av huruvida det behövs en ansökan eller anmälan om exporttillstånd. Samråd om detta ska ske med Miljö- och säkerhetsenheten.

5.4 Avtalstecknare har ansvar för bedömning om ett avtal innefattar strategiskt känsliga produkter

Den som enligt delegationsordningen är behörig att teckna avtal med externa parter ansvarar för att, inför avtalstecknande, bedöma huruvida ett avtal innefattar strategiskt känsliga produkter och ska, om så är fallet, informera Miljö- och säkerhetsenheten.

Vid avtal som kan komma att innebära export av strategiskt känsliga produkter ska avtalstecknare göra en bedömning av huruvida det är möjligt att ingå detta avtal, med hänsyn till ickespridning och exportkontroll, eller om avtalet behöver justeras. Samråd om detta ska ske med Miljö- och säkerhetsenheten. Miljö- och säkerhetsenheten bistår även med stöd i frågor om säkerhetsåtgärder som blir en följd av att ett avtal ingås.

6 Rutiner för exportkontroll

6.1 Bedömning av export och exporttillstånd

Klassificering

Det första steget för att bedöma om en produkt eller teknik får exporteras och om den i sådana fall kräver tillstånd är att klassificera produkten eller tekniken. Detta ska i första hand göras av ansvarig forskningsledare alternativt ansvarig avdelningschef eller motsvarande genom att söka igenom bilaga I till EU-förordningen. Till hjälp vid klassificering finns information på ISP:s webbplats www.isp.se. Vid osäkerhet går det att vända sig till Miljö- och säkerhetsenheten eller till ISP för rådgivning.

Produkten eller tekniken omfattas inte av krav på exportkontroll

Om bedömningen är att produkten eller tekniken inte omfattas av krav på exportkontroll, får produkten exporteras utan vidare åtgärder. I tveksamma fall ska bedömningen dokumenteras.

Notera dock att dokument och underlag rörande icke tillståndskrävande överföringar av PDA inom EU ska arkiveras, varför:

- slutanvändarintyg, avtal, orderbekräftelser, leveransaviser, fakturor och tulldeklarationer ska diarieföras, med en PDA-markering som gör ärendet enkelt sökbart.
- Att information lämnas till mottagaren enligt artikel 22.10 i EU-förordningen.
- Att försändelser skickas med hjälp av Post- och husservice.

Produkten eller tekniken kräver exporttillstånd

Om bedömningen är att produkten eller tekniken kräver ett exporttillstånd ansvarar ansvarig forskningsledare alternativt ansvarig avdelningschef eller motsvarande för att ansöka om eller anmäla det. I sådana fall ska samråd först ske med Miljö- och säkerhetsenheten.

6.2 Tillståndsansökan och anmälan

Ansökan om tillstånd (och anmälan)

Beroende på vilken teknik eller produkt som avses för en eventuell export ska tillståndsansökan ställas till antingen ISP respektive SSM. SSM hanterar exporttillstånd för kärnämnen och kärntekniska produkter samt teknisk information om programvara som rör sådana produkter. Övriga exporttillstånd hanteras av ISP.

Produkten eller tekniken får ett exporttillstånd

Om produkten eller tekniken får ett exporttillstånd ska eventuella villkor i tillståndet följas och ansvarig forskningsledare alternativt ansvarig avdelningschef eller motsvarande ska se till att följande åtgärder vidtas:

- Att ansökan, beslut, slutanvändarintyg, avtal, orderbekräftelser, leveransaviser, fakturor och tulldeklarationer ska diarieföras, med en PDA-markering som gör ärendet enkelt sökbart samt med nyttjande av datumfunktion för att flagga upp utgående tillstånd.
- Att information lämnas till mottagaren enligt artikel 22.10 i EU-förordningen.
- Att, vid fysisk export, fältet 44 på tulldeklarationen fylls i med "X002". I fältet nedanför ska en hänvisning ske till aktuellt exporttillstånd. Försändelser skickas med hjälp av Post- och husservice.
- Att, om exporten sker genom elektronisk överföring, en logg förs över mottagare, IP-adress, tidpunkt, mottagarland, referens till exporttillstånd samt vad som exporterats.
- Att Miljö- och säkerhetsenheten sätts som handläggare alternativt medhandläggare på ärendet samt delges de uppgifter som krävs för att deklarerera intäkterna.

Produkten eller tekniken får inte exporttillstånd

- Om produkten eller tekniken inte får något exporttillstånd får exporten inte ske och planerna för arbetet måste ändras. Ansökan och beslut ska diarieföras, med en PDA-markering som gör ärendet enkelt sökbart.